

Skibspræster fra Kong Frederik den Andens Tid.

Ved H. D. Lind.

Der haves ikke mange Efterretninger om Skibspræster fra Frederik II.s Regeringstid. De vigtigste utrykte Kilder er: Rentemesterregnskaberne (her betegnede ved R.), Holmens Regnskab (H.), Samlingen »Søforsvar« (S.) og endelig Cancelliets Brevbøger (C.), hvoraf et fyldigt Uddrag for største Del af Perioden nu foreligger trykt. Af andre trykte Kilder kan fortrinsvis nævnes Wibergs Præstehistorie (W.) og Kirkehistoriske Samlinger (K. S.).

Skibspræsterne udtoges i Almindelighed blandt Studenter, men ogsaa blandt Præster i Embede; i Reglen vel var det Kapellaner, men det er ikke uden Eksempel, at Sognepræster ogsaa maatte til Skibs. 1577 klagede Kongen over Mangel paa Skibspræster (C., 29. Juli). Deres Antal har, selv under Syvaarskrigens største Udrustninger, ikke oversteget c. 20; i Fredstider, f. Eks. i 1579, var der kun 5. Deres Lønning bestod, som det synes, i Begyndelsen af Tidsrummet i 24 eller 30 Mark (R.) og senere i 12 Dlr. om Aaret (H.), begge Dele foruden »Hofklædning« (Klæde, Sardug o. s. v.) og Kosten om Bord. Til Altertjenesten anskaffedes der ved Køb eller Laan Messeklæder¹⁾, Kalk og

¹⁾ Messeklæder laantes 1563 (S.) hos Kirkeværgen ved Vor Frue, Raadmand Mester Lavrits Madsen Bøssesøber, og hos Forstanderen for Helliggæsthus Hospital, Raadmand Lavrits Mullie (se om disse to Personer O. Nielsen, Københavns Historie og Beskrivelse III, 42, 153, 224 og Rørdam, Universitetets Historie II, 73. IV, 146).

Disk (af Tin), Salmebøger etc. Foruden deres Gærning om Bord var der i de senere Aar ogsaa blevet dem paalagt at prædike hver Søndag for den Besætning, som paa denne Dag skulde tage Vare paa Bremerholm.

Naar Skibspræsterne havde ophørt at fungere som saadanne, fik de som oftest et kongeligt Løfte om at opnaa et Sognekald, som blev ledigt, dog paa den Betingelse, at de fandtes duelige dertil, og at alt gik for sig efter Ordinansen. Men at en Skibspræst dog ikke kunde opnaa nogen Befordring, selv om han saaledes havde faaet »Forskrift« om et bestemt Kald, og selv om Bispen havde foreslaaet ham valgt, viser et Kongebrev af 9. Septbr. 1571 (C.; Jakob Madsen, Visitatsbog 177). Det er vist de færreste Skibspræster, der var saa lykkelige at faa Sognekald, og dette er da Grunden til, at kun faa af de nedennævnte Skibspræster med Sikkerhed kan genfindes andensteds. Da der tilmed findes en Del Skibspræster med et og samme Navn, er det heller ikke let at skælne dem fra hinanden.

Fortegnelser over Skibspræster fra Kristian IV.s og Frederik III.s Tid findes i K. S. 3. R. V, 345 f., i Lind, Kristian IV. og hans Mænd paa Bremerholm 412 f. og i K. S. 4. R. IV, 550 f.

Alle de Præster, som anføres her nedenfor, har været Skibspræster; men i Kilderne omtales samtidig andre, som vist ikke har været til Skibs. Saaledes Hr. Peder Madsen, en fattig Præst, der i Juli 1565 har været fanget i Sverige paa andet Aar; men han er »af Dall udi Norge« (R.), hvor han vel har været Kapellan eller Sognepræst; den Lavrentius Vinter, som 1568 ogsaa var svensk Fange og som saadan udsteder et Forpligtelsesbrev (Hist. Tidsskrift 5. R. II, 633), er vist heller ikke Skibspræst, men anføres som Præst i Trondhjem; det samme gælder formodentlig ogsaa om Hr. Anders Madsen, som i 1579 »for Guds Skyld« fik Klæde og Penge af Klædekammerskriveren, da han var meget fattig (H); han er vist den i K. S. 2. R, III, 582

omtalte A. M. Blentrop, som 1567 var Hjælpepræst ved Københavns Vor Frue, senere Medtjener ved et Præstekald i Skaane og 1578 blev Magister i Rostok, men endnu 1590 i sin Nød maatte paakalde Regeringens Hjælp.

1. 1563—64. Hr. Gregorius blev 1563, 11. Apr. antaget til Skibspræst og fik i Oktbr. 1564 Løn som »tysk og dansk Prædikant« (en meget sjælden Betegnelse for en Skibspræst) paa Krabaten (R.); dette Skib havde Felttøjmester Povl von Sara til Chef og kæmpede under Herluf Trolle i Østersøen¹). Hvis Hr. G. ikke er den samme som vor Nr. 20, er han maaske den Hr. Gregers Pedersen, som 1570 (29. Novbr., C.) af Kongen faar Tøj til en Præstekjortel, et Par Hoser, en Trøje og to Skjorter foruden et Par Sko og 20 Dlr, da han har været holdt som Fange i Sverrige i 6 Aar og nu er saa fattig, at han intet har at ernære sig af eller købe Klæder for. Senere (20. Juni 1575, C.) omtales en Hr. G., vistnok i Søvde i Skaane, som er død og hvis Hustru Bente faar Dødsboet udleveret til fri Raadighed.

2. 1563—64 (?). Hr. Mads Hansen, Søn af den bekendte Hr. Hans Madsen i Svanninge (Biogr. Leks. XI, 12), var Sognepræst i Horne, da Frans Bille til Søholm, der 1563 var udkommanderet til Søs, opfordrede ham til at følge med som Skibspræst (Fynske Samlinger I, 75). Med Kongens Tilladelse (af 15. Apr., C.) begav han sig om Bord paa Frans Billes Skib, vistnok Lybske Christoffer. Da Skibschefen i Sept. fandt Døden, er det rimeligt, at Hr. Mads efter endt Togt atter er vendt tilbage til sit Sognekald, hvilket Nabopræsten i Svaninge Hr. Jørgen Hansen i hans Fraværelse havde besørget. Se dog Nr. 17.

3. 1563. Hr. Frans Nielsen var om Bord paa

¹) Hvad det søkrigshistoriske i denne Præsteliste angaar, henvises til Lind, Fra Kong Frederik II.s Tid. 1902.

Herkules (Admiral Jakob Brokkenhus) og blev sammen med Skibet taget til Fange af de svenske under Bornholm 30. Maj. Endnu 1566 er han Fange i Sverrig og fik hjemmefra nogen Betaling af Rentekamret (R.).

4. 1563—64. Hr. Povl Nielsen. I Maj 1563 omtales Hr. Povl i Anledning af nogle Messeklæders Anskaffelse (S.); i Apr. 1564 har Skibsprædikant Hr. P. Nielsen modtaget det ham til Paaske tilkommende Klæde (R.), og endnu s. A. er han Sognepræst i Aardestrup-Buderup-Gravlev, hvor han døde 1590 (W.).

5. 1563—64. Hr. Søren Nielsen fik Klæde indtil Paaske 1564 (R.); Maj 1563 anskaffedes Messeklæder til Hr. »Severin« (S.). En S. N. nævnes fra 1565 i Kirke-Stillinge, en anden i Havrum-Søby (W.); sidstnævnte fik 1578, 25. Septbr. (C.) Tilladelse til at studere udenlands i 3 Aar og imedens holde Kapellan i Embedet.

6. 1563. Hr. Christen Lavritsen, Skibsprædikant paa Papegøjen, fik i Maj 1563 Messeklæder (S.). Hans Skibschef var Niels Madsen Skade, som under Peder Skram kæmpede i Østersøen.

7. 1563—65. Hr. Jens Kortsen fik i Juli 1563 Messeklæder som Skibsprædikant paa Knud Stensens Skib (S.), vistnok Mercurius. I Apr. 1564 fik J. K. Klæde til Paaske; i 1565 var »Hr. Jens« om Bord paa Danske Christoffer under Niels Trolle; i Slaget mellem Femern og Vismar 4. Juni opkom der Ild i Krudtet paa Skibet, og blandt de »brændte« var ogsaa Præsten (Rørdam, Monumenta 1. R. II, 535). Hvis han ikke er omkommen ved denne Lejlighed, kunde han være den J. K., som senere blev Sognepræst i Bjereshøj-Oksie og døde efter 1615 i en meget høj Alder. Han skildres som en karrig Gubbe, som ikke vilde tage Kapellan, uagtet det var saare nødvendigt (Cawallin, Lunds Stifts Herdaminne I, 411). Sammenlign Nr. 16.

8. 1563—65. Hr. Ingvor Pedersen, hvem der i Avg. 1563 tildeltes en Messehagel, var om Bord paa

Svanen (S.), som under Jørgen Prip sendtes til Færøerne og dernæst til Østersøen. 1561 er »Hr. Ingvor« Præst paa Svenske Jomfru (R.), som under Erik Rud udstod haarde Kampe i Herluf Trolles og Otto Ruds Flaader.

9. 1563. Hr. Ejner Pedersen fik 1564 Klæde, beregnet indtil Paaske (R.), og har vel fungeret i 1563. Dette gælder ogsaa om

10. 1563. Hr. Niels Pedersen. Han blev 1566 Sognepræst i Søllerød og døde her 1606 (W.).

11. 1563. Hr. Urban Nielsen, saa vel som

12. 1563. Hr. Thomas Nielsen og

13. 1563. Hr. Peder Jensen fik alle det Klæde, de havde fortjent til Paaske 1564. P. J. var om Bord paa Jægeren (R.), som i 1564 havde Erik Lykke til Chef og deltog i Herluf Trolles Togt i Østersøen. En P. J. nævnes 1564 som Præst i Hvirring (W.), en anden 1572 (14. Juni C.) i Lyngby-Alsø i Halland, da han fik et Beskærmelsesbrev.

14. 1563. Hr. Niels Vegge fik ogsaa Klæde indtil Paaske 1564 og var Skibspræst hos Herluf Skave paa Gumphønen, som i Maj 1563 var sendt til Færøerne (R.).

15. 1563—65. Hr. Lavrits Jørgensen modtog ligeledes Klæde indtil Paaske 1564; »Hr. Lavrits« omtales s. A. som Prædikant paa Elefanten og ligesaa i 1565 (R.); hans Skibschef var først Vincens Juel og senere Otte Galskyt, begge paa Togt i Østersøen.

16. 1563—64. Hr. Jens Nielsen fik Klæde indtil Paaske 1564 og »Hr. Jens«, Prædikant hos Otte Galskyt, ligeledes til Paaske 1565 (R.). Nævnte Skibschef førte 1564 først Flyvende Gejst, dernæst Engelske Mikael i Østersøen, næste Foraar de samme Skibe i Kattegat (Jvfr. Nr. 7).

17. 1563. Hr. Mads paa Solen fik 1564 Klæde til Paaske (R). Chef var 1563 Eskild Okse og 1564 Frans Brokkenhus, begge i Østersø. Se Nr. 2.

18. 1563. Hr. Jakob, Skibspræst paa Meiert af Dansken (Danzig), fik Klæde til Paaske 1564 (R.) Chef var Oluf Trondsen i 1564. Se Nr. 29 og 30.

19. 1563. Hr. Jakob Torkildsen (forskellig fra Nr. 18), fik Klæde til Paaske 1564 som Skibspræst paa Sorte Nordmand (R.), der 1563 havde Lavrits Andersen Baden til Chef og 1564 Block von Münster.

20. 1563. Hr. Gregers Nielsen fik Klæde til Paaske 1564. (Se Nr. 1.) Det samme fik

21. 1563. Hr. Anders Pedersen. En A. P. var fra omtr. 1570 Sognepræst i Utterslev (W.).

22. 1564. Hr. Søren Christensen (se Nr. 5), Præst paa Archa Noæ fra Danzig (Chef: Jørgen Brahe), modtog 1565, hvad han havde fortjent til Skibs i Fjor (R.) En S. C. var senere Sognepræst i Gislum-Testrup (W.).

23. 1564. Hr. Søren Grønnebæks Hustru modtog 1565, hvad hendes Mand havde fortjent i Fjor paa Løven (R.) Hermed er vist ment Bysens eller Gyldne Løve, som 1564 førtes af O. Rud og af Peder Daa og under den sidstnævnte Chef toges af de svenske. Hr. Søren er da maaske i Fangenskab, siden Hustruen modtager hans Løn. Er dette et nyt Bidrag til den S. G.s Levnetshistorie, som var Præst ved Vor Frue i København, dernæst (1557—74) i Køge og endelig ved Frederiksborg Slotskapel († 1580. W. og Rørdam, Univ. Hist. I, 695)? Da han 1579 26. Apr. afskedigedes som Slotsprædikant, ønskede Kongen, at hans Efterfølger maatte blive en »fin og lærd« og ikke en »gemen« Mand, (som maaske S. G.). Noget saadant kunde godt have passet paa S. G., hvis han havde været Skibspræst.

24. 1564. Hr. Niels Pedersen skriver selv (Jydske Samlinger I. R. IX, 196): »Anno 156sexto, da jeg havde tjent paa kgl. Maj.s Skib to Sommer, kom jeg til Bjergby og Mygdals Sogne«. Han var gift med Inger Lavritsdatter og Inger Tomasdatter, blev Provst og Jubellærer og døde 1624 (W.).

25. 1564. Hr. Gregers Pedersen, se Nr. 1.

26. 1564. Hr. Knud . . . , Præst paa Falk von

Aalborg, fik Betaling indtil Paaske 1565 (R.). Skibet forliste 1564 under den pommerske Side.

27. 1565. Hr. Lavrits Andersen. Om ham og de 3 næste Præster hedder det (R.): »20. Juni 1565 givet disse efterskrevne Prædikanter af de Skib, som blev brændte under Lante Pommern, for deres Bøger og Klæder blev brændte.« Der hentydes her til Peder Huitfeldts uheldige Tog til Stralsund i 1565. L. A. var Præst paa Jægeren (R.), hvis Chef Peder Stygge var. En L. A. var Sognepræst i Agernæs (W.; K. S. 4. R. V, 723; Fynske Samlinger IV, 268) en anden i Sunds (W.).

28. 1565—67. Hr. Oluf Nielsen. Paa Nattergalen, som brændtes under Pommern (se under Nr. 27), var »Hr. Oluf« Præst (se Nr. 57) og Clavs Skel Chef. I Juli 1567 var Hr. O. Nielsen til Skibs og fik 3 Mark i Løn og 2 Mark til en Salmebog (R.). En Hr. Oluf var fra omtr. 1557 til 1562 Kapellan ved Københavns Vor Frue (Rørdam, Univ. Hist. I, 696).

29. 1565. Hr. Jakob Bjørnsen (se Nr. 18) var Præst paa Archa Noæ af Dansken, Peder Huitfeldts Admiralskib, der brændtes under Pommern (R.; se under Nr. 27).

30. 1565—66. Hr. Jakob Christensen (se Nr. 18) var Skibspræst paa Bjørnen, som havde Lave Venstermand til Chef og brændtes ved Pommerns Kyst (se under Nr. 27). 1566 var J. C. Præst paa Svanen, som under Otte Galskyt lykkelig undgik Skibbruddet 28. Juli under Gulland. Efter Hjemkomsten til København skænkede Kongen J. C. og 10 andre Skibspræster 12 Mark (R.) — Præster med Navnet J. C. fandtes noget senere i Randlev-Bjerager og i Strøby-Varpelev (W.).

31. 1566. Hr. Jens Bertelsen fik (ligesom Nr. 30) 25. Septbr. skænket 12 Mark som Skibspræst paa Hannibal, Underadmiral Christoffer Mogensen Handlingmands Skib (R.), der deltog i Slaget 26. Juli, hvori Underadmiralen faldt; men i Stormnatten 28. Juli led Skibet saa

meget, at det maatte sættes paa Grund. — I Ore var der 1573 en Præst af dette Navn; han havde ikke nogen Præstegaard, hvorfor en saadan skaffedes ham, dog ikke uden mange Vanskeligheder (C.).

32. 1566. Hr. Svend Jensen, Præst paa Borgmester af Rostok, hvis Chef var Peder Huitfeldt, og som undgik Forliset 28. Juli, fik ligesom Nr. 30 sine 12 Mark (R.).

33. 1566. Hr. Peder Lavritsen fik, som Nr. 30, Gaven paa 12 Mark, da han havde været Præst paa Krabaten (R.), der reddedes ved Gulland 28. Juli ved Skibshovedsmanden Henrik Gyldenstjernes Konduite. — Præster med Navnet P. L. fandtes noget senere i Torneby-Vidstrup, paa Lyø, i Ketterup-Gøtrup (W.), i Aastrup-Starup (C., 1578, 3. Avg.), i Tygelsø-Klagtorp (Udgiver af en Katekismus-Fortolkning) og i Lund-Bjelderup-Raaby (Cawallin, I, 244, II, 92). Se Nr. 70.

34. 1566. Hr. Peder Lavritsen (forskellig fra Nr. 33) var Præst paa St. Jørgen, men uagtet dette Skib ikke synes at have været ved Gulland hin Ulykkesnat, fik han dog den kgl. Gave af 12 Mark (R.) ligesom Nr. 30. Se videre Nr. 33 og 70.

35. 1566. Hr. Mads Sørensen var Præst paa Gabriel (hvis Chef var Mikkell Sehested), reddedes sammen med Skibet og fik de 12 Mark (som Nr. 30). En M. S. var Præst i Finderup paa Sjælland (W.) og udgav 1589 En mærkelig Vise om Frederik II.s Levnet og Endeligt.

36. 1566. Hr. Jakob Vind fik de 12 Mark (ligesom Nr. 30) efter at have været Præst paa Elefanten, der under Christen Juel undgik Skibbruddet 28. Juli.

37. 1566. Hr. Christen Povlsen ligeledes som Nr. 30; han havde været paa Svenske Jomfru, hvis Chef var Jørgen Jude.

38. 1566. Hr. Peder Bertelsen ligeledes som Nr. 30; han var Præst paa Jonas, som Christen Jensen Aalborg var Chef for.

39. 1566—67. Hr. Hans Andersen ligeledes som

Nr. 30; hans Skib hed Flyvende Gejst, hans Chef Tomas Bagge. 1567 er H. A. atter til Skibs og faar 3 Mark som Afdrag paa Lønnen og 2 Mark til en Salmebog (R.) En Præst med dette Navn findes senere i Helsing-Valby (W.), i Grejs og i Væ (C., 1573, 9. Jan.; 1575, 10. Juni).

40. 1566. Hr. Niels Christensen var om Bord paa Lybske Christoffer, som dog ikke kan have deltaget i det Togt, som endte med Forliset ved Gulland, men Præsten fik dog den samme Gave, som Nr. 30. I Hasle-Braaby, i Vejrum o. fl. St. (W.) findes senere en N. C. som Sognepræst.

41. 1566. Hr. Christen Hvid var i Septbr. 1566 hos Arild Olsen paa Danske Jomfru ved Marstrand (R.) Kort efter blev han Sognepræst i Gelsted-Rørup og døde der 1594, 55 Aar gl. af Svindsot efter i længere Tid at have haft Blodspytning. Han var gift med Margrete Hansdatter og med en Margrete fra Vestfalen (W., Jakob Madsens Visitatsbog, 386; K. S. 2. R. VI, 734).

42. 1566 (?). Hr. Enevold Gregersen havde nogle Aar før 15. Novbr. 1568 tjent som Prædikant til Søs hos Kongens Admiraler, men havde nu ingen Underholdning; derfor tildeltes der ham af Kongen en Portion Kost fra Riberhus Len, indtil han kunde faa et Kald. 1569, 6. Juni faar han Brev paa 4 Enge og en Jordskyld ved og i Ribe By mod Afgift, og allerede 7. Septbr. kaldes han til Sognepræst i Ullerup-Vejlby, da Formanden for et Manddrab er kendt fredløs (C.). I dette Embede blev han Provst og døde 1584 (W.).

43. 1567. Hr. Søren Rasmussen var til Skibs i Juli d. A. Han (og de 11 næstfølgende Præster) fik 3 Mark som Afdrag paa Lønnen og 2 Mark til en Salmebog (R.).

44. 1567. Hr. Niels Simonsen var til Søs i Juli (se Nr. 43). En N. S. nævnes i Blegind-Hørning i 1578 (C., 15. Novbr.).

45. 1567. Hr. Niels Ris var Juli til Skibs (se

Nr. 43). Sognepræsten N. R. i Visborg havde 1574 ingen Præstegaard (C., 22. Novbr.).

46. 1567. Hr. Niels Rikertsen var i Juli til Søs (se Nr. 43).

47. 1567. Hr. Niels Lavritsen ligeledes. — Ved 1584 var en N. L. Sognepræst i Øderlunge-Pederstorp; han forligtes daarlig med sin Kapellan og var nedsunket i skændige Laster. 1623 var han en meget gammel Mand, men han levede endnu 1636 (Cawallin IV, 218).

48. 1567. Hr. Lavrits Skel var i Juli til Søs (se Nr. 43).

49. 1567. Hr. Hans Pedersen ligeledes. Samme Navn fører Præster i Præstø-Skibbinge, Østbirk-Yding (W.), Skørpinge (C., 1569, 28. Jan.) og paa Ovrø; sidstnævnte blev afsat 1573 (K. S. 2. R. III, 606).

50. 1567. Hr. Hans Melkiorsen var Præst til Skibs i Juli (se Nr. 43).

51. 1567. Hr. Bertel Pedersen ligeledes. I Følleslev-Sørslev (W.) og i Østlev-Vestløs-Arup (C., 1578, 15. Septbr.) findes Præster af dette Navn.

52. 1567. Hr. Anders Iversen var i Juli til Skibs (se Nr. 43).

53. 1567—68. Hr. Peder Mikkelsen ligeledes. 1568, 7. Oktbr. faar Fyns Bisp Befaling til at skaffe P. M. et Sognekald i Fyns Stift, naar et blev ledigt, da P. M. dette Aar havde tjent paa Orlogsskibene (C.). Han opnaaede vist intet.

54. 1567. Hr. Stig Pedersen var i Juli Præst til Skibs (se Nr. 43). 1578, 3. Febr. fik Fyns Biskop Befaling til at hjælpe S. P. med at faa det Sognekald, han ønskede, naar Sognemændene vilde vælge ham, men Ordinansen maatte paa ingen Maade blive krænket. En ny Befaling om det samme udgaar 15. Novbr., da S. P. en Tid har været Præst paa Orlogsskibene og nu intet har at underholde sig for. Dette Kongebrev blev læst 4. Febr. n. A.

paa Vissenbjerg Sognestævne, men har vist ikke hjulpet ham til Kald, i det mindste ikke paa det Sted (C.).

55. 1567. Hr. Peder Bro var i Juli om Bord paa Krabaten, som vel har hørt til Admiral Peder Munks Flaade i Østersøen; samtidig fik P. B. 2 Mark, formodentlig til en Salmebog (R.).

56. 1568. Hr. Hans Jensen paa Uroksen »paa den grønlandske Rejse« modtog Betaling 13. April (R.) Denne Ekspedition, som var paatænkt til Grønland under Christen Jensen Aalborg, kom som bekendt ikke af Sted. 1569, 24. Septbr. fik Fyns Biskop Kongebrev om at skaffe H. J., som en Tid havde været Præst paa Orlogsskibene, et Kald der i Stiftet (C.). Efter i nogen Tid at have gjort Kirketjeneste i sin Fødeby Odense fik han da Ørsted Sognekald, uagtet Formandens Søn allerede var kaldet til Præst der; og i Ørsted døde H. J. 1579 (Fynske Samlinger I, 61). Det er ikke helt umulig, at H. J. før sin Ansættelse som Skibspræst har været Sognepræst i Uggerslev; han er da den Præst, som Hans Norby og Anne Oldeland havde den bekendte Kirkestrid med, og som da ogsaa maatte vige for Adelsfolkene; de beskyldte »den gamle Forræder« for Trolddom osv. (Danske Magazin 4. R. V.; Rosenvinge, Gamle danske Domme II, 324; K. S. 4. R. VI, 514).

57. 1568. Hr. Oluf Brun havde d. A. tjent som Prædikant paa Orlogsskibene, hvorfor Biskoppen over Vendelbo Stift fik Befaling af 7. Oktbr. til at skaffe ham et Kald i dette Stift (C.). Smlgn. Nr. 28.

58. 1569. For Hr. Tøger Pedersen, der en Tid lang havde været Præst paa Kongens Skibe, udgik der 24. Septbr. et lignende Brev til Riber Bisp om at skaffe Skibspræsten et Kald der i Stiftet (C.).

59. 1569. Hr. Niels Jensen. 1570, 16. Jan. befales det Fyns Biskop at skaffe N. J., der forrige Sommer havde tjent som Skibsprædikant, det første Kald, der blev ledigt i Stiftet. Dette Brev maa have hjulpet, thi 8. Oktbr. 1571 nævnes N. J. som Præst i Simmerbølle; han faar da

Kongetienden uden Afgift (C.); han skal senere være blevet Præst i Roskilde (W.).

60. 1569. Hr. Jens Andersen havde »en Tid« tjent Kongen som Skibspræst, hvorfor der 1570, 15. Jan. udfærdigedes sædvanligt Brev til Fyns Biskop om at skaffe ham »de første Sogne«, der blev ledige i Stiftet (C.). En J. A. Tuksen var i Ulbølle-Vesterskærninge, men vist længe før 1570 (W.).

61. c. 1570. For Hr. Anders Lavritsen udstedtes 5. Decbr. et ganske lignende Brev til samme Bisp (C.). Det er maaske den L. A., som blev Sognepræst paa Fæmø og døde 1577 (W.).

62. c. 1570. For Hr. Hans Lavritsen udstedtes 17. Decbr. Kongebrev af samme Indhold til Fyns Bisp (C.). Hr. L. blev da ogsaa 1575 Sognepræst til Døllefeldemusse og døde 1615 (W.).

63. c. 1570. Hr. Rasmus Nielsen havde, vistnok i Krigens Tid, været Skibspræst og i den Stilling mistet et Ben, hvorfor han maatte gaa med Træben. 1580 blev han Præst ved Helliggæsthus og Sognepræst i Gentofte, men maatte paa Grund af Svagelighed altid holde Kapellan. Han døde 1601 (K. S. 4. R. IV, 415). Da der tillægges R. N. Navnet Reravius, forvekles han let med Forfatteren Rasmus Hansen Reravius, som forud for ham (omtr. fra 1570 til 1577) ogsaa har været Præst ved Helliggæsthus og i Gentofte, hvorefter han 1577 blev Sognepræst i Rødby (Medd. fra Rentek. Arkiv 1873—76, 20; K. S. 4. R. II, 5; Biograf. Leks. XIII, 625, C., 1574, 16. Juni, 1575, 27. Juni).

64. c. 1570. Hr. Christen Pedersen havde været Præst paa Orlogsskibene og fik derefter c. 1570 et Kongebrev til den daværende Viborg Bisp om et Kald i dennes Stift; men da han dog intet Kald fik og derfor led stor Armod, udfærdigedes fornyet Befaling derom af 27. Juli 1573 til Bispens Efterfølger i Embedet. 1574, 24. Novbr. faar han Kongetienden af Ajstrup Sogn, og

1578, 18. Avg. nævnes han som Sognepræst i Farstrup-Ajstrup, thi da gives ham Brev paa Salling Kongetiende mod Afgift efter det første Aars Udløb (C.).

65. c. 1572. Hr. Niels Eriksen havde gjort Tjeneste hos Folkene, der byggede St. Oluf i Norge (C.). Dette store Krigsskib, hvis Bygning stod under Erik Brokkenhus'es Tilsyn, blev færdigt 1573; i Decbr. s. A. udgik derefter Brev om, at N. E. maatte faa Kald i Ribe Stift, da han var uden Underhold. Efter at han derefter i lang Tid havde ventet forgæves paa Ansættelse, befalede Kongen 25. Juli 1578, at Bisp og Lensmand skulde gøre sig al mulig Flid for et faa N. E. valgt i Mejrups Sogn; en Nabo-præst, som havde ladet sig vælge af Sognefolkene i Mejrups, fik derimod sit Valg kasseret. Da dette Kongebud ikke blev efterfulgt straks, udsendte Kongen et nyt 29. Marts n. A., hvori det befaledes Sognemændene strængelig straks at antage N. E., der trolig havde ladet sig bruge i Kongens Tjeneste til Skibs, til deres Sognepræst, eftersom han var beskikket dertil af Ribe Bisp (C. — K. S. 2. R. VI, 669. 673). N. E. (med Tilnavnet Vinding) angives at være død 1599 eller 1604 (W.).

66. c. 1574. Hr. Christen Jensen havde klaget for Kongen over sin Armod, hvorfor der 1576, 14. Oktbr. udgik et Kongebrev for ham om Kald i Aarhus Stift, og da dette ikke hjalp, et nyt af 8. Juli 1578, hvori der anførtes, at han havde tjent som Skibspræst paa Orlogsskibene, men nu led stor Nød, da han intet Kald havde (C.). I Allinge-Tulstrup findes senere en C. J. som Sognepræst (W.).

67. 1578—80. Hr. Christen Nielsen har maaske været Skibspræst før 1578, men i Regnskaberne (H.) føres han som saadan fra Mikkelsdag 1578 og til ind i 1580. Han er bekendt som Deltager i den Ekspedition, som 1579 under Jakob Alday afsendtes til Grønland, og over hvis Begivenheder C. N. har ført en Dagbog, som han selv dog ikke fik udgivet i Trykken (Danske Kongers

Historie 3, Rigsarkivet. Grønlandske Mindesmærker III, 641). Den slutter med den Forsikring: Hæc quæ præscribo non sunt mendacia. I Anledning af Udrustningen var der købt Kalk og Disk til Skibspræsten paa »de to grønlandske Pinker.« Man skulde tro, at Præsten ved en saadan Rejse kunde have gjort sig fortjent til at opnaa et Kongebrev om Sogne kald, men et saadant er ikke forefundet. I Nørre-Sundby-Hvorup og i Snejbjerg-Tjørring findes Præster af dette Navn (W.).

68. 1578—80. Hr. Jørgen Nielsen føres ligeledes som Skibspræst fra Mikkelsdag 1578 til noget ind i 1580; i 1579 har han været til Skibs, thi da faar han Penge til at købe Oblater for (H.). Samme Navn fører noget senere Præsterne i Ølsted og i Stiftsbjergby-Mørke (W.).

69. 1578—79. Hr. Christen Mortensen (H.).

70. 1578—79. Hr. Peder Lavritsen (H.). Se Nr. 33 og 34.

71. Før 1584. Hr. Bartolomæus Pedersen Brun, der var født c. 1553 og senere blev Skibspræst, blev 1584 Sognepræst i Bringstrup-Sigersted, hvor han døde 1605 (W.).

72. 1585. Hr. Anders Christensen Skovgaard var født c. 1552, blev Kapellan først i Rødovre, saa ved St. Nikolaj Kirke i Kjøbenhavn og endelig ved St. Olufs i Helsingør. »1585 Pinseaften (29. Maj) kom han hastelig ud« med Gideon i Vestersø ved Norge efter Sørøvere, under Hans Clausen Russwurm som Chef. Efter senere at have taget Magistergraden, døde A. C. som Kapellan i Helsingør omtr. 1611 (K. S. 3. R. II, 339, W.).

73. 1585. Hr. Lavrits Buksen (Buxon) blev 29. Maj (samtidig med Nr. 72) taget til Skibspræst paa Rafael, der under H. C. Russwurm som Admiral skulde krydse i Vestersøen (K. S. 3. R. II, 339).

74. 1585. Hr. Jakob Hansen, der havde studeret, men intet havde at leve af, blev 20. Septbr. d. A. taget til Skibspræst med Besolding som de andre Skibspræster

(Ny danske Magazin I, 141). 1599 har Hr. J. H. bedrevet Løsagtighed og stævnes af den Grund for Herredagen i Bergen, hvor der skal gaa Dom over ham, selv om han ikke møder (Norske Rigsregistr. III, 568). Om han er den samme som Hr. Jakob Heinedsen, der ellers ligner ham i meget, er tvivlsomt (Lind, Kristian IV. og hans Mænd paa Bremerholm, 416).
